III. El desenvolupament de tres explotacions agrícoles en el segle XVIII (1715-1769)

per Elisa Badosa i Coll

Les tres finques examinades en aquest treball eren propietat del convent de Sant Felip Neri de Barcelona. Aquesta congregació es va installar a la ciutat el 1677 i al cap de cinquanta anys tenia ja un patrimoni rural respectable. Al segle XVIII posseïa finques a Sants, Santa Creu d'Olorda, Gràcia - Sant Gervasi, el Prat i Sant Quintí del Penedès, totes elles amb les seves cases i installacions que formaven explotacions agrícoles independents.

Després de la desaparició d'aquest convent el segle passat, uns quants llibres i lligalls del seu arxiu van anar a parar al fons de Monacals de l'Arxiu de la Corona d'Aragó de Barcelona, lloc on avui es conserven. Un d'aquests volums dóna els comptes de les collites de les finques situades a Sants i a Santa Creu d'Olorda entre el 1716 i el 1769, any per any ininterrompudament, i així mateix els de la torre de Gràcia entre els anys 1726 i 1761 pel que pertoca als grans i fins al 1769 per al vi.[1]

El referit volum, el dit *Llibre de grans y fruits de las torres y heretats de la Congregació de Sant Felip Neri,* és molt clar de consulta, segurament pel fet d'ésser resultat d'esborranys i notes soltes recollits allí. Presenta les quantitats de les collites anuals dels diferents conreus. Després del 1741 per la torre de Sants i del 1752 per la de Santa Creu d'Olorda les xifres que proporciona ja no es refereixen a les collites totals, sinó a les parts que paga el parcer segons els contractes que per primera vegada ha fet el convent. És a dir que la congregació explotava sota la seva gestió directa la finca de Sants fins al 1741 i la de Santa Creu fins al 1752. D'ençà d'aquests anys les collites totals s'hauran de calcular tenint en compte les porcions que paga el parcer, i que són per la torre de Sants les 2/7 parts de la producció anual de blat, ordi, mill i civada, 1/5 part de la de faves, mongetes, guixes, és a dir els dits «grans grossers»; a més el pagès donarà també 1/5 part del cànem, de carbasses i de naps, i 1/3 dels melons.

La torre de Santa Creu d'Olorda donarà les 2/9 parts de la producció de blat, sègol i mestall a més del delme i la primícia; de l'ordi, civada, mill, faves, fesols, pèsols, cigrons, blat de moro, etc., les 2/10 parts. Respecte als fruits secs, l'oli i el vi la meitat, quant a la fruita fresca la meitat de l'import de la venda, i del cànem i el lli 1/6 part.[2]

En el cas de la torre de Gràcia, el convent menarà la finca fins al 1761, any en què sembla ser que donarà només les terres situades a Sant Gervasi, és a dir,

1. Arxiu de la Corona d'Aragó, Monacals hisenda, vol. 3678.
2. ACA, Monacals hisenda, vol. 3678.

les productores de grans, però no a contracte de parts de fruits sinó en diner. La Congregació només conservarà en explotació directa el conreu de la vinya, conreu produït a les terres de Gràcia pròpiament dites.[3]

El referit volum no dóna cap explicació sobre tècniques de conreu de la terra. Les úniques referències sobre això són les que indirectament donen els pactes de parceria, ja esmentats, inclosos al final del llibre.

La torre de Sants

Aquesta explotació és situada en un terme municipal molt a la vora de la ciutat de Barcelona. Al llarg del segle XVIII les distàncies entre els dos municipis aniran disminuint fins a arribar pràcticament a desaparèixer tota divisió física, i a les darreries del segle XIX formarà part del terme urbà de Barcelona.

En aquests anys Sants era un poble que no havia assolit encara la importància industrial de mitjan segle XIX. Era un terme amb poques indústries i de tipus antic, la seva economia era essencialment agrària. Economia, però, que es beneficia d'una situació física privilegiada a Catalunya, la de la proximitat a la dinàmica ciutat, amb la influència i l'estímul que representa per a les zones pròximes a ella la seva demanda de productes agraris i la facilitat de comercialització d'aquests.

La seva extensió és donada en el volum *Llibre de grans y fruits...*, aproximadament cap a l'any 1740. Segons aquesta referència les terres de l'explotació estaven repartides entre els termes de Sants i de l'Hospitalet de la manera següent:

12,72 hectàrees de terra al voltant de la casa, a Sants
3,91 » » » distribuïdes per la parròquia de Sants
7,34 » » » d'un camp a l'Hospitalet
9,79 » » » » » » »

L'extensió total resultant era de 33,76 hectàrees, la meitat a Sants i l'altra meitat a l'Hospitalet.[4]

Si bé aquesta descripció no diu la qualitat de la terra, es pot suposar que la meitat de la torre, la situada a Sants pròpiament dit, fos de qualitat regular, i, donades les característiques del terme, algunes potser de regatge.[5] En canvi és molt probable que les terres de l'Hospitalet fossin les que es van vendre el 1844 i que l'acta notarial distribueix així:

5,87 ha d'inferior qualitat, és a dir, un 19 % de les terres situades a l'Hospitalet.

3. ACA, Monacals hisenda, vol. 3678.
4. ACA, Monacals hisenda, vol. 3678.
5. Segons el Diccionari de Madoz, «*el terreno es fertilísimo*». Pascual MADOZ, *Diccionario Geográfico*, XIII (Madrid 1852), p. 747.

Una de les peces de terra de Sants és venuda el 1845. És descrita com de segona qualitat i d'una mojada i mitja d'extensió.

Arxiu del Collegi de Notaris de Barcelona. *Protocolo de Ventas de Bienes Nacionales*, Clavillart, 23 de juny de 1845.

8,32 ha de «*inculta, sosa y juncos*», que representen un 25 % de les terres a l'Hospitalet.[6]

Si se suposa que aproximadament la meitat de la finca situada a Sants és de segona qualitat, l'altra meitat a l'Hospitalet estaria repartida, segons l'acta notarial, entre terra d'inferior qualitat i terra inconreable. Lògicament, l'estat de la torre en el segle XVIII devia ésser una mica pitjor al presentat per la descripció de 1844-1845.

Si és possible deduir quelcom sobre la qualitat de la terra, res en canvi no permet saber l'extensió que era destinada als diferents conreus. L'única manera de veure la importància de cadascun d'aquests és basant-se en el volum de la seva respectiva producció i calculant-ne les diferents proporcions que ocupen dins la producció total de la finca.

Segons el volum de la seva producció és de creure que gran part de les terres estaven destinades a l'obtenció de cereals i principalment al conreu del forment, ja que aquest donava el 75 % de la collita de cereals. El conreu que seguia en importància devia ésser l'ordi, que donava d'un 10 a un 20 %, segons els anys, del total dels cereals. En una producció petita, però constant al llarg dels anys, figurava el mill, després del 1741 de tant en tant la civada, i a la dècada del 1736 al 1746 la pisana.

El conreu dels llegums ocupava un lloc molt secundari. Després del 1741, amb l'arribada del parcer, va augmentar la seva importància i partint d'uns percentatges molt baixos la seva producció va passar a ésser aproximadament de l'ordre de la quarta part dins la producció total de grans.

En parlar dels llegums cal considerar que es tracta quasi exclusivament de les faves. En alguns anys hi haurà altres espècies com guixes, mongetes, cigrons, fesols, pèsols i veces, però totes amb aparicions esporàdiques i poc quantioses.

La terra dedicada al cànem sembla que devia ésser poca. Fins al 1756 la seva collita és irregular i poc important i augmentarà molt després d'aquesta data.

Altres productes que no figuren en el llibre de comptes, però que se sap que n'hi havia conreus, ja que hi són especificats en el contracte de parceria, són les fruites i els melons, les carbasses i els naps, l'entrada dels quals devia ésser en diner.

En els anys a què es refereix aquesta documentació no es fa cap comentari sobre la producció de vi, que apareixerà a darreries de segle, ja que d'ençà del 1796 hi ha dades de collites de verema, amb un període de màxima producció entre el 1804 i el 1808.[7]

La torre de Santa Creu d'Olorda

Pertanyia com la torre de Sants a la comarca del Baix Llobregat, però amb unes terres no tan bones com les d'aquell terme, ja que Santa Creu d'Olorda

6. Arxiu del Collegi de Notaris de Barcelona. *Protocolo de Ventas de Bienes Nacionales*, Clavillart, 3 de juny de 1844.

7. ACA, Monacals hisenda, vol. 3722.

és dels municipis situats en una zona de la comarca relativament montuosa. D'altra banda, tot i la seva proximitat a Barcelona, era la torre més allunyada de la ciutat de les estudiades aquí. Aquestes dues causes feien que l'explotació localitzada en aquest terme fos la pitjor situada de totes tres, físicament, tot i considerant la seva posició privilegiada dins el marc català.

No he pogut trobar cap notícia sobre la torre de Santa Creu. Per referències que dóna el Diccionari de Pascual Madoz es tracta d'un terme montuós però també amb una part de pla. Veient els productes que es donaven a la finca, aquesta tenia gairebé totes les característiques atribuïdes al terme. Els seus principals conreus, així com els del poble, eren els grans, el vi, la fruita i el cànem.[8]

Aquesta heretat tenia una gran varietat de conreus: cereals, llegums, fruita, fruita seca, vi, oli, garrofes, cànem i lli. Des del punt de vista del seu rendiment en diner el conreu més productiu era el vi, que a l'hora de calcular la seva collita en sous superava amb escreix el valor monetari del forment. Cal assenyalar que això succeí fins a l'any 1753, en què el preu de les collites de vi i forment van quedar igualats. El 1756 el rendiment monetari de la collita de forment va ésser superior al del vi. Després del 1753 la superioritat del valor monetari de la collita del vi es veié molt minvada. Les causes no s'han de buscar en una baixa de la producció del vi, que precisament després d'aquest any augmenta molt, sinó, en primer lloc, a un augment molt gran de la collita de forment com a conseqüència de l'entrada del parcer el 1752, i en segon lloc a la baixa de la cotització del vi. Els quinze anys que van del 1755 al 1769 n'hi ha vuit en què el valor en diner de la producció de forment és superior a la del vi, i, d'aquests vuit, sis han estat determinats per la baixa del preu anual del vi i en dos ha estat degut a l'alta collita del blat. D'altra banda, en els set anys en què el vi supera el valor del forment, sis han tingut com a primer motiu la puja de la cotització del vi.[9]

8. ACA, Monacals hisenda, vol. 3678.

9. Es calcula el valor monetari de la producció de blat i de vi basant-se en els preus sous/quartera de blat, i sous/carga de vi que dóna Pierre VILAR a *Catalunya dins l'Espanya moderna*, III (Barcelona 1962), ps. 378 i 421.

Els resultats són:

	1720	*1721*	*1722*	*1723*	*1724*	*1725*	*1726*	*1727*
Blat	1.022	756	—	—	—	—	—	—
Vi	4.424	6.156	1.449	6.720	—	3.465	2.415	3.600

	1728	*1729*	*1730*	*1731*	*1732*	*1733*	*1734*
Blat	650	—	—	—	—	174	858
Vi	2.562	2.418	2.460	1.952	2.268	2.436	3.663

	1735	*1736*	*1737*	*1738*	*1739*	*1740*	*1741*
Blat	897	441	186	696	305	186	522
Vi	—	—	980	910	740	1.040	602

	1742	*1743*	*1744*	*1445*	*1746*	*1747*	*1748*
Blat	580	290	638	232	406	708	—
Vi	680	—	—	1.012	—	—	1.014

No hi ha cap dada sobre l'extensió dels diferents conreus. Proporcionalment els grans ocupaven sens dubte la major extensió, fixada en el contracte de parceria del 1752 com de les tres quartes parts del total de la finca, la meitat d'aquesta dedicada al blat.[10]

D'entre el total de la producció de cereals el forment ocupava d'un 20 a un 40 %, després del 1752 la proporció queda més estabilitzada en aquesta última xifra. El mestall tenia una proporció del 40 al 80 %, proporció que després del 1752 davalla entre un 20 i un 40 %. L'ordi oscillava entre el 5 i el 15 % per pujar després del 1752 entre el 20 i el 30 %. La pisana apareix només durant vint-i-cinc anys, principalment entre el 1740 i el 1765, i la seva proporció dins el conjunt dels cereals se situa entre el 5 i el 20 %. La civada, el mill i el sègol surten en els comptes en anys molt isolats i amb una producció petita. En conjunt l'any 1752 apareix com de canvi, segurament degut a l'arribada del parcer. El més important en relació amb la distribució dels correus és la disminució de l'espai destinat al mestall i l'augment d'aquell destinat al conreu de l'ordi i del forment.

El conreu dels llegums sembla molt poc important respecte al dels cereals, ja que dins el total de la collita de grans la seva proporció és insignificant fins a arribar l'any 1746. D'ençà d'aquesta data els llegums augmentaran el seu percentatge, oscillant molt entre el 10 i el 30 %. Aquest augment representa, d'altra banda, un perfeccionament important en el sistema de conreu de la finca. En parlar dels llegums es parla gairebé solament de les faves, s'hi compten també en alguns anys cigrons, veces i mongetes i en menys de quatre anys collites de moreus, guixes i fesols.

Les fruites seques, comptabilitzades per primer cop el 1741, no van tenir un paper apreciable fins el 1746, any en què, com s'ha dit, hi ha hagut un augment del conreu de llegums.

El conreu de l'oli proporcionarà una collita irregular i espaiada, excepte en els anys que van del 1741 al 1748 i després del 1754. En els anys successius apareixerà pràcticament cada temporada i amb collites més altes que en les anteriors. Això mateix passa amb el conreu de les garrofes, encara que, comptabilitzades per primera vegada el 1739, no hi haurà una producció regular fins el 1751.

	1749	*1750*	*1751*	*1752*	*1753*	*1754*	*1755*
Blat	168	405	825	1.896	3.950	6.160	4.662
Vi	1.178	3.150	4.704	3.360	3.953	—	2.550
	1756	*1757*	*1758*	*1759*	*1760*	*1761*	*1762*
Blat	4.266	3.968	3.724	4.851	2.656	3.042	1.776
Vi	2.376	4.480	3.016	2.850	3.900	1.709	3.612
	1763	*1764*	*1765*	*1766*	*1767*	*1768*	*1769*
Blat	3.588	3.555	7.138	15.000	7.600	9.603	9.804
Vi	6.464	8.806	4.758	8.450	13.932	9.840	8.162

La baixa del rendiment econòmic del vi en relació amb el forment és clara després del 1752. Això no és degut a una menor producció de vi, ja que augmenta en aquesta època, sinó a una forta pujada de la producció de forment i, alguns anys, a una baixa en els preus del vi.

10. ACA, Monacals hisenda, vol. 3678.

La torre de Gràcia

Al segle XVIII el nucli de Gràcia era pràcticament un barri fora muralles de la ciutat. Era, ja de molt antic, el lloc de repòs i estiueig de la societat rica de Barcelona. En el segle XIX, tot i l'oposició de Barcelona, Gràcia es va segregar del terme de Barcelona durant alguns anys (1820-1823, 1850-1897), i, ja el 1897 va quedar definitivament adscrita a la ciutat.

Des del punt de vista agrícola el seu terreny era considerat aleshores com a fertilíssim.[11] A aquest avantatge s'hi sumava la gran facilitat de què gaudien els pagesos del terme per a vendre els seus productes en un mercat important com el de Barcelona.

L'única descripció de la torre al meu abast és la que donen les actes notarials de les vendes fetes el 1841 i el 1844, conseqüència de les lleis de desamortització del 1835. Tot i que aquesta font dóna l'estat de l'heretat cent anys després de l'època examinada aquí, pot servir tanmateix com a referència respecte a les principals característiques de la terra d'aquesta finca. Segons aquestes notarials de la venda, les terres es distribuïen així:[12]

2,45 hectàrees dedicades a grans situades a Gràcia.
4,90 hectàrees dedicades a vinya situades a Gràcia.
El total de les terres a Gràcia eren de 7,35 hectàrees.
9,66 hectàrees de terra part campa, part vinya i erm rocós, a Sant Gervasi.
0,73 hectàrees de terres dedicades a vinya.
0,36 hectàrees de terres dedicades a grans.
La part de la finca situada a Sant Gervasi era de 10,75 hectàrees.

Resulta, doncs, que d'un total de 18,10 hectàrees que tenia l'explotació el 41 % era a Gràcia i el 59 % a Sant Gervasi, terme tocant al de Gràcia i avui també adscrit al municipi de Barcelona.

Si es vol distingir, d'una forma molt general, la part de la terra dedicada a conreu de cereals o de vinya, el resultat serà de 2,81 hectàrees dedicades a grans, és a dir el 15 % de la terra, i 5,63 hectàrees per la vinya o sigui el 31 %. Resten encara per classificar 9,66 hectàrees de qualitat indeterminada, descrita com de part campa, part vinya i part erm rocós; és a dir, que el 53 % de l'heretat queda per saber a quin conreu es podia dedicar; es pot pensar, però, que una terra d'aquestes característiques tingués més tros en el conreu del vi que en el dels grans. En resum, sembla que el conreu de la vinya havia d'ocupar com a mínim la meitat de la finca el 1845, no és possible de saber quina seria l'extensió cent anys abans, però és molt probable que fos més gran que a mitjan segle XIX.

La casa d'aquesta heretat és a Gràcia i té «*un piso bajo con bodega, lagar y capilla, de otro principal con galería y azotea y de un desván espacioso*».[13]

11. «*El terreno es un vasto y fertilísimo jardín*». Pascual MADOZ: *op. cit.*, XIII (Madrid 1852), p. 871.
12. ACN, *Manual de Ventas de Bienes Nacionales*, Clavillart, 21 de maig de 1841, 7 de juny de 1844 i 7 de febrer de 1844.
13. ACN, *Manual de Ventas de Bienes Nacionales*, Clavillart, 7 de juny de 1844.

El conreu que gaudia d'una més gran extensió era la vinya, segurament, com ja s'ha dit, més de la meitat de la finca. La seva producció estava també molt per damunt de la de la migrada collita de grans i constituïa el producte que, al moment de capitalitzar-lo, se'n treien més diners. La importància econòmica d'aquest producte era relativament més gran encara que la que tenia a la torre de Santa Creu d'Olorda, ja que a Gràcia la producció de vi era molt més alta i, d'altra banda, la de forment era inexistent des del 1736. El vi era, doncs, el que definia el balanç econòmic anual de la torre de Gràcia fins a arribar el 1760. Després d'aquest any la collita baixarà molt, fet que no és exclusiu del vi, sinó de tota mena de productes de la torre. Aquest descens del vi potser no va ésser interromput a la segona meitat del segle, ja que unes dades referents dels anys 1793 a 1814 indiquen una important reducció respecte a les collites dels anys seixanta.[14]

Els cereals tenen un lloc secundari; dintre d'aquests es destaquen l'ordi, que en volum de la producció total representa entre un 20 i un 45 %, i el mestall, que oscil·la entre el 30 i el 60 % segons els anys. Altres collites apareixen d'una forma esporàdica: així el forment, que amb una producció molt minsa, ja no tornarà a figurar en els comptes d'ençà del 1736. La civada apareixerà en algunes èpoques, del 1726 al 1731 i del 1739 al 1747, i el sègol i la pisana faran aparicions tan sobtades que pràcticament es poden considerar com a inexistents.

Els llegums tindran unes collites que representaran generalment entre el 15 i el 30 % del total dels grans. Aquesta producció està força diversificada, ja que encara que en petites quantitats són freqüents les collites de pèsols, cigrons, moreus, veces i guixes, a part de les faves.

A més del vi hi ha altres produccions destinades quasi exclusivament a la comercialització, en primer lloc les fruites seques com panses, figues seques i ametlles. El 1744 es donaran per primera vegada referències de l'oli i el 1752, de les cebes i les garrofes.

Hi haurà conreus que només hauran aparegut en un curt període, com el lli, comptabilitzat només el 1730, el 1733 i el 1757 i el cànem el 1755 i el 1756.

14. Les collites d'aquests anys són de:

1793	28	cargues	de	vi	1804	36	cargues	de verema
1794	29	»	»	»	1805	35	»	» »
1795	43	»	»	»	1806	33	»	» »
1796	71	»	»	verema	1807	77	»	» »
1797	50	»	»	»	1808	32	»	» »
1798	50	»	»	»	1809	—		
1799	39	»	»	»	1810	21	cargues	de verema
1800	arrendat				1811	25	»	» »
1801	»				1812	47	»	» »
1802	45	cargues	de	verema	1813	—		
1803	48	»	»	»	1814	38	cargues	de vi

Arxiu de la Corona d'Aragó, Monacals hisenda, lligall gran, núm. 255 (Congregació Sant Felip Neri).

Encara que en els comptes no hi hagi cap distinció entre els productes dels dos termes municipals a vegades apareixen referències que fan pensar que, mentre els camps de Sant Gervasi donen grans, alguna quantitat de garrofes i gairebé tota la fruita seca, els de Gràcia donen tot el vi, l'oli, les cebes, una mica de cigrons i més de les tres quartes parts de les garrofes. Això explica que el 1761, en donar-se en arrendament en metàllic la part de Sant Gervasi, els grans i les fruites desapareixeran dels comptes mentre continuarà anotant-s'hi la producció de vi feta a Gràcia fins al 1769, en què les terres dedicades a la vinya seran també lliurades en arrendament en diner, per una suma de 100 lliures l'any.[15]

Tècniques de conreu

Les úniques referències sobre aquest assumpte han d'ésser deduïdes de les clàusules incloses en els pactes d'arrendaments a parts de fruits.

La més important és la que especifica que cada any la meitat de les terres de les finques de Sants i de Santa Creu d'Olorda han d'ésser sembrades de blat i l'altra meitat de llegums, melons, etc. La presència d'aquest pacte reflecteix que cap de les dues explotacions no tenia guaret total, és a dir que, en principi, la terra no es deixava reposar sinó que era explotada mitjançant una rotació de conreus que consistia a sembrar blat a la meitat de la terra i, un cop collit aquest, sembrar cereals de tardor com el mill en el cas de la torre de Sants. L'altra quarta part de la terra era destinada al conreu de llegums principalment les faves, i una altra quarta part a cànem, melons o el que semblés més convenient, especificant com a exemple les carbasses i els naps. Aquests últims productes, encara que no apareguin en els comptes, són esmentats en el contracte i possiblement devien anar destinats a engreixar el bestiar de les finques.

Aquest tipus de rotació de conreus era freqüent a moltes zones de Catalunya i a la mateixa comarca del Baix Llobregat, per la qual cosa es veu que el convent seguia el sistema de conreu practicat a la contrada.[16]

De les heretats descrites, la de Santa Creu d'Olorda i la de Gràcia són les que tenen una producció més diversificada, amb molts aspectes comuns entre les dues explotacions. Cal assenyalar que l'aparició d'alguns d'aquests conreus té lloc en una mateixa època a les dues torres, així la fruita seca es compta per primera vegada a Santa Creu el 1741 i a Gràcia al 1742. També coincideixen els anys en què comencen a ésser apreciables les produccions d'oli (el 1741 a Santa Creu i el 1742 a Gràcia) i de garrofes (el 1751 i el 1752, respectivament).

Si es considera que els anys que van del 1735 al 1740 representen per a les tres explotacions una gran davallada de la producció de grans, resulta aleshores simptomàtic que l'aparició de la fruita seca i el desenvolupament de l'oli tinguin lloc en els anys 1741 i 1742, és a dir, després d'haver travessat una mala època. Simultàniament a l'entrada d'aquests productes, hi haurà un gran augment de la collita de grans. Sembla com si la reacció del convent després dels

15. ACA, Monacals hisenda, lligall gran, núm. 255 (Congregació Sant Felip Neri).

16. Pierre VILAR, *Catalunya dins l'Espanya...*, III, p. 325. Jaume CODINA, *Proletariat rural al delta del Llobregat al segle XVIII* (Barcelona 1969), p. 24.

anys dolents s'hagi manifestat no tan sols en un esforç per augmentar la producció tradicional, sinó en la introducció de nous conreus de tipus comercial que palliessin els efectes dels anys de males collites de grans.

La introducció d'aquests nous productes també pot haver estat esperonada per una puja dels preus: així l'oli que del 1740 al 1743 va arribar a assolir els preus més alts de la primera meitat del segle.[17]

A la torre de Sants el 1741 i a la de Santa Creu el 1752 el convent deixarà de menar les heretats donant-les a règim de parceria. És evident que això ha de representar un canvi a l'explotació de la finca. ¿Fins a quin punt influeix l'arribada dels parcers en un canvi cap a una explotació més comercialitzada? ¿En un creixement de productes com llegums, vi, cànem, fruita, etc.? Si s'examina el percentatge de la producció de llegums respecte al total de grans es veu que amb el nou règim no augmenten a cap de les dues explotacions. D'altra banda, les fruites seques apareixen a Santa Creu deu anys abans de firmar-se el primer contracte i amb la vigència d'aquest la producció no variarà gaire. Les garrofes que surten ja en quantitats apreciables i de manera regular després del 1751 tindran el mateix procés de desenvolupament que a la torre de Gràcia, que, com se cap, no estava arrendada. El fort augment del vi en aquests anys sembla ésser el resultat d'una plantada anterior ja que l'augment de la collita és perceptible el 1750.

És possible, però, que l'acció del parcer tingui un paper en l'augment de la collita de l'oli: després del 1754 apareixerà cada any i amb unes xifres sensiblement més altes que la dels anys anteriors. El mateix succeirà amb el cànem després del 1752.

En principi sembla que les millores de tipus qualitatiu fetes pels parcers a les finques van ser poques. L'explicació pot ésser en el fet que els contractes deixaven poca iniciativa al pagès, així a totes dues torres un dels pactes del contracte especificava que la meitat de la terra havia d'ésser sembrada de «blat bo i net» i de l'altra meitat una quarta part sembrada de llegums i altra mena de cereals inferiors, i l'altra quarta part amb cànem, melons o «com aparegui millor».[18] Amb un pacte així la iniciativa dels parcers per introduir nous conreus o canviar el sistema de rotació era pràcticament nulla.

La producció

El *Llibre de grans de les torres...* dóna abundants referències sobre les collites dels diferents conreus. L'estudi d'aquestes xifres anuals de producció tenen un gran interès, ja que els cinquanta-quatre anys de les sèries se situen en dos moments claus del segle XVIII, entre els inicis del desenvolupament agrícola i la seva maduresa. L'objectiu en analitzar aquestes sèries és de veure si existeix aquest creixement agrícola, mesurar la seva evolució i les seves diferents etapes i finalment observar el grau de corcordança amb el moviment general de les collites a Catalunya.

17. Pierre VILAR: *Catalunya dins l'Espanya...*, III, p. 414.
18. ACA, Monacals hisenda, vol. 3678.

La producció de cereals

Els cereals tenen un ritme de producció marcat per uns períodes cíclics ben diferenciats:

	Torre de Sants			*Torre de Santa Creu d'Olorda*		
Anys	*Núm. qes.*[19]	*Índex prod.*	*Índex ampl.*	*Núm. qes.*	*Índex prod.*	*Índex ampl.*
1715-1716 1725-1726	95,8	33	212	21,4	95	257
1725-1726 1735-1736	286,11	100	192	22,4	100	412
1735-1736 1739-1740	151,5	52	204	19,10	86	245
1739-1740 1745-1746	419,8	145	284	24,7	109	206
1745-1746 1755-1756	457,2	159	179	97,2	440	106
1755-1756 1764-1765	480,9	167	142	144,11	659	377
1764-1765 1768-1769	563,3	196	181	182,9	827	132

Entre els primers i els últims anys de la sèrie l'evolució de les collites té una trajectòria ascendent tant a la torre de Sants com a la de Santa Creu. Entre el cicle inicial i el final hi ha hagut un important creixement, de l'ordre del 500 % a Sants i del 800 % a Santa Creu, però la comparança entre els dos períodes extrems pot portar a la conclusió que hi ha hagut un creixement massa espectacular. Això és degut al fet que els primers anys de la sèrie corresponen a un període de producció baix en què el país es va recuperant lentament de la recent finida Guerra de Successió. Si l'anàlisi es fa prenent com a punt de partença el cicle següent, el de 1725-1726 a 1735-1736, és a dir, un cop superats els efectes econòmics de la guerra, el creixement queda també palès encara que es manifesti amb menys intensitat, especialment a la torre de Sants.

L'augment entre els primers i els últims anys ha tingut un caràcter progressiu al llarg de la sèrie. En els anys posteriors a la Guerra de Successió la producció màxima ha estat de 136 quarteres a Sants i de 27 a Santa Creu, mentre que la mínima ha estat de 60 i 14 quarteres, respectivament. El segon cicle és de gran expansió a Sants, on les produccions màxima i mínima tindran xifres més altes que les anteriors. A Santa Creu el creixement serà més lleu i la collita mínima esdevindrà inferior a la del període precedent. Aquests dos primers cicles coincideixen amb el «model de reconstitució» que Vilar situa després de la guerra, entre el 1715 i 1735-1738, període que té uns considerables efectes reviscoladors per a l'agricultura.[20]

L'augment que s'ha anat experimentant en aquesta època serà interromput

19. Una quartera equival a 12 quartans. En mesures actuals una quartera és igual a 71 litres i un quartà a 5,91 litres. Santiago LLENSA DE GELCÉN: *Breve historia de las medidas agrarias de la antigüedad y estudio particular de aquellas cuyo uso es tradicional en Cataluña* (Barcelona 1951).

20. Pierre VILAR: *La Catalunya industrial: reflexions sobre una arrencada i un destí*, a «Recerques», núm. 3 (Barcelona 1974), p. 14.

en el segon cicle, que transcorre entre els anys agrícoles de 1735-1736 i 1739-1740. El descens es manifestarà també en la baixa del nivell de les collites extremes, que a Sants seran de 284 quarteres la més alta i de 73 quarteres la més petita, mentre que a Santa Creu serà de 27 i 11 quarteres, respectivament; aquesta última xifra serà l'única que superarà la del període anterior.

D'ençà del 1741 i fins al 1746 el creixement esdevindrà alt. S'ha de tenir en compte que a Sants la puja serà més gran com a conseqüència de l'arribada del parcer el 1741, però que això no obstant aquesta també es manifestarà a totes les finques examinades aquí. Els nivells màxims i mínims de producció esdevindran els més alts fins aleshores.

En el cicle següent, des de l'any 1746 fins al 1756 el màxim creixement correspondrà a Santa Creu, succeint el mateix fet que abans havia esdevingut a Sants, és a dir, la introducció del règim de parceria el 1752. Aquest augment existirà també, bé que en un grau més petit, a la torre de Sants. Les produccions màximes i mínimes del període continuaran superant les del precedent.

Els dos cicles finals, els que transcorren entre el 1756 i el 1769, mantindran la tònica del creixement ininterromput, relativament lleuger a Sants, si se'l compara amb el Santa Creu.

En general els anys posteriors al 1740 i fins al 1770 representen el període d'expansió agrícola més alt del Set-cents català, «el blat torna a guanyar terrenys de mala qualitat»,[21] els preus van pujant així com la renda agrària. A les sèries examinades el progressiu augment d'aquests anys és palesat, a cada cicle, per les xifres mitjanes de producció, per les de les collites màximes i mínimes i també per les considerades com d'anys normals.

Aquest creixement pot ésser degut a millores tècniques. Si això fos així l'amplitud entre les xifres més altes i més baixes de producció es reduiria a cada període, cosa que voldria dir que ens trobem davant una agricultura que a poc a poc aniria assolint un cert nivell tècnic. Però l'examen dels índexs d'amplitud a cada cicle demostra que això no ha succeït, que el contrast entre els anys dolents i els bons en un mateix període són molt alts i que no s'atenuen al llarg de la sèrie.

Un cas a part: la torre de Gràcia

Cal destacar que les dues torres esmentades tenen una marcada concordança en l'evolució de la producció i en les seves etapes d'avanç i de retrocés. Un cas a part el dóna la torre de Gràcia. En primer lloc aquesta finca presenta una manca de dades respecte a les altres dues. Aquest defecte fa que no pugui ésser examinada ni en el primer ni en l'últim cicle, també en el penúltim hi manquen anys per a ésser complet. Per tot això la comparança amb les altres dues torres només pot ésser feta pròpiament des de l'any 1726 fins al 1756.

21. Pierre VILAR: *La Catalunya industrial...*, p. 14.

Anys		Torre de Gràcia Núm. qes.	Índex prod.	Índex ampl.
1715-1716	1725-1726			
1725-1726	1735-1736	12,6	100	300
1735-1736	1739-1740	9,10	78	160
1739-1740	1745-1746	10,7	84	242
1745-1746	1755-1756	12,9	102	300
1755-1756	1760-1761	9,6	76	200

La diferència amb les altres dues torres rau no sols en la manca de dades, sinó també en el fet que la de Gràcia se separa de la tònica de creixement donada per les altres heretats. Entre els primers i els últims anys de la sèrie no hi ha un creixement, sinó, ben al contrari, un descens que arriba a ésser del 24 %.[22] D'altra banda, si es para atenció en les xifres dels cicles intermedis es veu que no n'hi ha hagut cap que representés un augment respecte al cicle inicial.

L'evolució dels anys intermedis de la sèrie revela, però, una concordança llunyana amb la de les torres de Sants i de Santa Creu. Així apareix també l'accentuada depressió del 1736 al 1740, una recuperació bé que lleugeríssima del 1740 al 1746 i una més forta del 1746 al 1756. La magnitud d'aquests augments és, però, molt inferior a la de les altres finques i no arriba mai a superar el sostre marcat per les xifres del primer cicle. Si, a escala reduïda, la torre de Gràcia segueix el moviment cíclic de les seves companyes, en arribar els últims anys la producció decreix fins als nivells de la pitjor època.

El motiu d'aquesta manca de creixement a la torre de Gràcia resulta inexplicable. Aquesta és la finca del convent més propera a la ciutat i situada en un terme on les seves terres són considerades de qualitat acceptable i possiblement molt millors que les del terme de Santa Creu d'Olorda. La davallada final de la producció de cereals no és tampoc justificada per l'entrada de nous conreus ni per l'augment de la producció de vi que en aquests anys també decreix. Sembla com si el convent descurés l'explotació d'aquesta finca.

La producció de forment

Les fites principals de la producció de forment coincideixen amb les dels cereals, però aquest producte té un cicle més curt, d'una durada en general de cinc o sis anys.

22. L'últim cicle a Gràcia dura només sis anys des de 1755-1756 fins a 1760-1761. Si, considerant aquest menor nombre d'anys, s'iguala el període final a les tres torres, el resultat no variarà: augment a Sants i a Santa Creu i descens a Gràcia.

			Sants	*Santa Creu*	*Gràcia*
Cicle inicial	1725-1726	1735-1736	100	100	100
Cicle final	1755-1756	1760-1761	184	572	76

Anys		Torre de Sants		Torre de Santa Creu	
		Núm. qes.	Index prod.	Núm. qes.	Index prod.
1715-1716	1720-1721	87,10	44		
1720-1721	1724-1725	62,4	31		
1724-1725	1731-1732	188	96		
1731-1732	1736-1737	195,3	100	7,6	100
1736-1737	1739-1740	95,7	48	6	85
1739-1740	1745-1746	301	154	7,5	100
1745-1746	1750-1751	314	161	6,5	85
1750-1751	1757-1758	414	212	55	785
1757-1758	1763-1764	385,10	197	43	614
1763-1764	1768-1769	403	206	94,6	1.342

La marcada alça entre el cicle inicial i el final que s'ha vist en els cereals, queda confirmada en el forment. L'evolució dels cicles del blat coincideixen amb els de la producció de cereals, excepte en el període de 1745-1746 a 1750-1751. És a dir, torna a manifestar-se la davallada de 1735-1736 a 1739-1740, la recuperació de 1740-1741 a 1745-1746, la puja de 1750-1751 a 1757-1758 seguida d'una lleugera baixa de 1757-1758 a 1763-1764, i en els últims anys de la sèrie una tirada amunt molt forta a Santa Creu i lleu a Sants.

Com s'ha vist en parlar dels cereals, el blat està també subjecte a les fortes oscillacions i a les grans amplituds cícliques entre quantitats màximes i mínimes, però, amb tot i això, aquesta mena de collites experimenten una puja a cada període així com en les considerades com a normals. Entre el tercer cicle i l'últim, la collita que apareix un major nombre d'anys passa de les 200 a les 400 quarteres a Sants i de les 7 a les 80 quarteres a Santa Creu.

Es fa difícil de dir la influència que a curt termini tenen els preus del forment a la producció de les dues finques. En alguns anys hi ha certes coincidències: els baixos preus del 1725 i el 1726 poden haver influït en una disminució de la sembra amb el resultat final de la baixa producció del 1726 i el 1727. Les altes xifres del període 1745-1746 a 1755-1756 poden haver estat esperonades per l'alça de preus posterior al 1748 i especialment les del 1751, el 1754 i el 1759. Aquests anys, i fins a arribar al final de la sèrie, són considerats com de gran expansió al mateix temps que d'una forta puja de preus.

La producció de llegums

L'evolució marcada pels llegums és igual a la dels cereals, però en el cas de les quantitats exposades aquí, s'ha de tenir en compte que en una gran part es refereixen a la producción de faves.

Any	Torre de Sants		Torre de Santa Creu	
	Núm. qes.	Index prod.	Núm. qes.	Index prod.
1715-1716 1725-1726	18,2	18	1	63
1725-1726 1735-1736	97,9	100	1,7	100
1735-1736 1739-1740	31,3	31	1,9	110
1739-1740 1745-1746	185	190	48	303
1745-1746 1755-1756	155,6	159	12,9	805
1755-1756 1764-1765	181	186	26,10	1.694
1764-1765 1768-1769	163	168	43,6	2.747

Entre el començament i el final de la sèrie hi ha hagut un fort creixement ratificant allò ja establert en parlar dels cereals i el forment. D'altra banda, el moviment de la producció de cereals i dels llegums és pràcticament idèntic. Torna a aparèixer la crisi del 1736 al 1740, que en el cas de Santa Creu es tradueix en un estagnament, ja que l'augment de dos quartans és insignificant. Torna a donar-se el creixement progressiu al llarg de la sèrie excepte a l'últim cicle que representa una lleugera davallada respecte al cicle anterior.

Són de remarcar les grans puges de 1739-1740 a 1745-1746 a Sants i de 1745-1746 a 1755-1756 a Santa Creu, puges degudes a l'arribada del parcer. Especialment a Sants en els primers anys del règim de parceria es produeix un desenvolupament que fa que siguin els de collites més altes de tota la sèrie.

Respecte a les dues heretats vistes la torre de Gràcia continua tenint la pròpia evolució, tal com ja s'ha vist que succeeïa en els cereals.

Anys	Torre de Gràcia	
	Núm. qes.	Index prod.
1715-1716 1725-1726		
1725-1726 1735-1736	3,2	100
1735-1736 1739-1740	3,8	115
1739-1740 1745-1746	3,4	105
1745-1746 1755-1756	5,3	165
1755-1756 1760-1761	3,6	110

La producció queda pràcticament estagnada, amb un augment de només el 10 % entre el cicle inicial i el final. Els períodes intermedis segueixen també el propi ritme destacant els anys 1736 a 1740, que constitueixen l'única excepció a la davallada experimentada per les tres heretats.

L'evolució general de les collites i la seva concordança amb la de les torres

En primer lloc es tracta de veure fins a quin punt els anys extrems de la producció general catalana assenyalats per Vilar coincideixen amb els de les

torres estudiades.[23] El que més destaca en examinar aquest punt és que els anys considerats com de bona collita general no tenen cap coincidència amb els de les heretats de Sant Felip Neri. Ni l'any 1721 ni els del 1756 al 1758 no es poden considerar com especialment bons a les torres.

Si s'observen els anys considerats com de producció molt dolenta apareixen, en canvi, algunes analogies. Així l'època transcorreguda entre 1747-1748 i 1752-1754 és considerada com de gran sequera general. A primer cop d'ull aquests anys no resulten pas particularment dolents per les torres, però si es para més atenció es veu com el 1746, el 1748 i el 1749 arriben a tenir les collites més baixes d'ençà dels anys quaranta. Les del 1763, del 1764 i del 1765 són dolentes a tot el Principat, tot i que siguin millors que les de l'època transcorreguda entre el 1748 i el 1754. De la mateixa manera succeeix a la producció de les heretats on els anys 1763, 1764 i 1765 poden ser considerats com a dolents però no pitjors que les del 1746, del 1748 i del 1749. En canvi els anys 1736 a 1740 no són esmentats com a anys difícils en el moviment general de producció, essent-ho clarament per a les heretats de Sant Felip Neri.

Si bé a curt termini hi ha certes disparitats entre el procés de creixement general i el de les torres del convent, cal veure si aquest fet es dóna també en el moviment de llarga durada. Per constatar això cal referir-se a l'estudi dels preus del blat que fa Pierre Vilar.

Vilar divideix el segle XVIII en quatre cicles. Si s'adopten aquests mateixos grups d'anys per elaborar la producció mitjana de cereals de les torres esmentades, es pot veure fins a quin punt hi ha o no concordança entre els índexs dels preus i els de les produccions.

			Torre de Sants		*Torre de Santa Creu*	
	Preus sous/qa.[24]	*Index*	*Prod. quart.*	*Index*	*Prod. quart.*	*Index*
1726-1741	61,3	100	260,10	100	23,4	100
1742-1757	67,9	110,7	477	183	82	356
1758-1770	84,9	138,4	409,6	157	129,9	560

Després del període d'inflació de preus provocat pels efectes de la recent finida Guerra de Successió, és a dir, després dels primers anys de recuperació, Vilar situa el primer període cíclic que arriba pràcticament fins a l'ampit de mitjan segle. Els altres dos cicles, al bell mig del Set-cents, són els de màxima expansió a l'agricultura catalana. El desenvolupament del camp en aquests anys queda palès en el creixement dels índexs dels preus en els dos últims cicles de llarga durada. La trajectòria d'aquests coincideix amb els de la producció a les torres, tot i que a Sants hi hagi, al final, una lleugera baixa.

23. Pierre VILAR: *Catalunya dins l'Espanya...*, III, ps. 443, 444 i 455.
24. Pierre VILAR: *Catalunya dins l'Espanya...*, III, p. 386.

La influència del règim de parceria en l'augment de la producció

Són molt notoris i han estat ja esmentats els grans augments que representen per la producció dels conreus principals l'arribada del parcer.

Si des del 1716 al 1739 a la torre de Sants l'any de millor producció de cereals havia estat el 1735 amb les 369 quarteres, el 1741, un cop donada a parts de fruits arribaria a les 543 quarteres. La màxima collita de llegums havia estat el 1731 amb 135 quarteres fins a arribar el 1741 amb 260 quarteres. Aquest gran augment dels llegums no va tenir continuïtat i va davallar una mica en els períodes següents.

A Santa Creu d'Olorda el contracte va ésser fet anys després, el 1752, tornant-se a produir el mateix fet fins i tot amb més intensitat. Si l'any millor en els cereals fins aleshores havia estat 1798 amb 42 quarteres, aquesta xifra va ésser quintuplicada arribant a les 216 quarteres. En els llegums el procés va ésser una mica diferent. Després del 1746 va haver-hi una major sembra de manera que la producció del 1748 i del 1750 va ésser superior a la del 1752. L'efecte de l'acció del parcer sobre aquest conreu, tot i evident, es va retardar fins el 1755, en què les 46 quarteres de llegum representaren un augment que va fer triplicar la producció màxima fins aquell moment, o sigui la del 1748 amb les seves 15 quarteres.

Aquestes altes xifres del primer any de la parceria, el 1741 i el 1752, respectivament, no han estat calculades sinó que són donades pel convent en el seu llibre de comptes i, per tant, no poden ésser atribuïdes a un error de càlcul. En els anys següents el convent comptarà només la part de la collita que li correspon. Després del 1741 i del 1752 el total de les collites ha estat calculat, doncs, basant-me en els pactes del contracte que estipulen les parts a pagar.[25]

En general es pot concloure que el fet més important que justifica els grans increments a les collites de les dues torres, la de Sants i la de Santa Creu, és el canvi a les relacions de producció provocat pel nou règim de parceria. Però, quins són els factors pels quals el parcer ha aconseguit aquesta puja en els nivells de les collites? Des del punt de vista tècnic és molt improbable que el parcer introduís cap sistema de rotació de conreus diferent a l'usual a la contrada respectiva; d'altra banda, ja s'ha dit el poc marge que els contractes de parts de fruits deixaven a la iniciativa del masover. És més possible que els augments de la producció fossin deguts a una ampliació de la superfície posada en explotació, tal com s'anava esdevenint a tot arreu en aquesta època, o bé una més gran intensitat i més cura en l'operació de la sembra, com podria ésser, per exemple, una millor selecció dels grans sembrats.

25. Els pactes a la torre de Sants referents a les parts de fruits són els següents: de blat, ordi, mill i civada es lliuren les 2/7 parts. Faves, mongetes i guixes, així com de carbasses, naps i cànem 1/5 part. De la fruita fresca i els melons se'n lliura la meitat de l'import de la venda.

Referent a la torre de Santa Creu d'Olorda, de blat, sègol i mestall, després d'haver pagat delme i primícia se'n lliuren les 2/9 parts. D'ordi, civada, mill, faves, fesols, pèsols, cigrons i blat de moro les 2/10 parts. De cànem i lli se'n dóna 1/6 part, de vi, oli i fruita seca la meitat i de fruita fresca la meitat de l'import de la venda.

La producció de vi

Té uns cicles d'una durada d'uns cinc a vuit anys i en algun moment coincideixen amb els dels cereals i els llegums.

	Torre de Santa Creu			*Torre de Gràcia*		
Anys	*Núm. cargues* [26]	*Índex prod.*	*Índex ampl.*	*Núm. cargues*	*Índex prod.*	*Índex ampl.*
1715-1716 1721-1722	52	—	330	—	—	—
1721-1722 1725-1726	36	—	128	—	—	—
1725-1726 1732-1733	30	100	171	104	100	405
1732-1733 1739-1740	14	53	3.700	130	125	265
1739-1740 1746-1747	7	23	1.100	135	129	428
1746-1747 1751-1752	29	96	461	118	113	163
1751-1752 1755-1756	42	140	134	91	87	541
1755-1756 1764-1765	53	176	278	98	94	156
1764-1765 1768-1769	139	463	220	64	61	126

Entre els primers i els últims anys hi ha a la torre de Santa Creu un fort creixement centrat exclusivament en els cinc anys finals, ja que anteriorment les mitjanes cícliques mai no han traspassat la del període 1716 a 1722. Per contra, a Gràcia, entre els primers i els últims anys hi ha un fort descens, que s'accentua en els últims cinc anys. Aquesta davallada sembla ser que no serà interrompuda en el transcurs del segle XVIII ni en els primers anys del XIX.[27] El ritme de producció de les dues torres no concorda gairebé mai i en l'últim cicle seran de signe totalment oposat. La coincidència entre les dues produccions només es produirà el 1733 i des de l'any 1756 al 1760.

L'amplitud entre les collites extremes d'un mateix cicle és considerable, sobretot a Santa Creu d'Olorda, on el conreu de la vinya parteix d'una situació menys desenvolupada que a Gràcia.

No hi ha, a curt termini, una correlació entre les fluctuacions dels preus i la producció, cosa natural si es considera el llarg procés existent entre la plantada dels ceps i el rendiment de la vinya.

Observant els índexs de les mitjanes cícliques dels preus del vi i la seva relació amb la producció general de Barcelona i comparant-ho amb la producció de les torres es veu com hi ha una estreta correlació en el cas de la torre de Gràcia i més aviat escassa a la torre de Santa Creu d'Olorda.

		Torre de Santa Creu		*Torre de Gràcia*	
	Índex preus [28]	*Prod. cargues*	*Índex*	*Prod. cargues*	*Índex*
1726-1741	100	21	100	127	100
1742-1757	92	24	114	124	97
1758-1770	90	87	414	89	70

26. Una carga de vi és igual a 121 litres. Santiago LLENSA DE GELCÉN, *op. cit.*
27. *Vid.* nota 9.
28. Pierre VILAR: *Catalunya dins l'Espanya...*, III, p. 425.

Seguint l'explicació de Vilar se sap que el nivell dels preus en els anys 1726 al 1741 és força alt en comparació amb altres preus d'aliments, especialment el blat, al mateix temps el conreu de la vinya es desenvolupa molt ja des d'abans del 1730. Des d'aquesta última data fins al 1740 la vinya prendrà terreny al blat. Aquest procés de preus alts i extensió de la vinya es perllongarà fins a mitjan segle, després cap al 1748 el blat experimentarà un fort augment de preus mentre el vi tindrà una progressió feble en relació amb el punt de partença situat als anys 1726-1741. A poc a poc, després del 1750, el blat anirà recuperant terres.[29]

Aquest ritme de la producció general és seguit de molt a prop per la torre de Gràcia, on des del primer al tercer cicle el vi té una davallada cada cop més accentuada a mesura que s'entra als anys seixanta. Per contra aquest procés és del tot invers a la torre de Santa Creu.

L'explicació d'aquesta oposició es pot trobar en les diferents característiques de les dues finques. La torre de Gràcia té un procés molt decadent, potser degut a l'absència d'un parcer. Tanmateix, això no sembla justificar l'accentuada baixa de la producció de tots els conreus a mesura que transcorre el segle XVIII. Contràriament, Santa Creu parteix d'un punt molt baix d'explotació, i es desenvolupa en el curs dels anys.

La comparació entre les torres de Sants i la de Santa Creu permet de constatar allò dit. Mentre la de Sants és el 1716 una explotació relativament rendable, Santa Creu és menada molt per sota de les seves possibilitats. Així ho fan pensar els alts índexs de creixement que va assolint, molt per sobre dels de la de Sants, i la gran importància que té l'arribada del parcer, any en què la producció de cereal quintuplica i la de llegum triplica respecte a la més bona collita que hi havia hagut fins aleshores. A Sants el mateix fet representarà una superioritat respecte a l'any més bo de les dues terceres parts.

La producció d'altres conreus

L'oli.

El ritme de les seves collites és summament irregular a les dues explotacions, això fa que sigui de poc fiar la comparació amb el moviment general de llarga durada de preus, amb la qual cosa es veu, d'altra banda, que no hi ha cap relació entre el que sembla ésser la tònica de la producció general i la de les torres.

	Torre de Santa Creu			*Torre de Gràcia*	
Anys	*Índexs preus* [30]	*Núm. quart.*	*Índex*	*Núm. quart.*	*Índex*
1726-1741	100	5,6	100	0	100
1742-1757	117	29,2	580	7	700
1758-1770	138	51,2	1.020	17	1.700

29. Pierre VILAR: *Catalunya dins l'Espanya...*, III, ps. 429 a 432.
30. Pierre VILAR: *Catalunya dins l'Espanya...*, III, p. 419

Aquest conreu iniciat a les dues torres uns anys abans no es desenvolupa fins els anys 1742 al 1745, coincidint amb els efectes de l'alça de preus que va del 1737 al 1742. El seu més gran increment serà, però, després del 1754, època en què es considera que les collites generals d'oli davallen. Després del 1763 l'oli experimentarà una gran puja de preus deguda a la seva escassetat.

L'evolució dels índexs de producció no concorden gens amb el moviment general. Cal considerar, però, que aquest és un conreu molt poc important per al convent de Sant Felip Neri. La collita de les torres anirà destacada totalment al seu ús o bé només al de la mateixa torre, ja que, si el consum d'oli d'una família benestant és d'unes 250 a unes 375 quartes (quartans) d'oli l'any,[31] la collita mitjana anual de les dues torres no satisfà ni el propi consum. Per tot això els resultats de la comparació entre el moviment de preus i el de la producció de les torres cau dins l'anècdota.

La resta dels conreus, com fruita, garrofes i cànem, es desenvolupen cap als últims anys de la sèrie, tot i que per primera vegada figuren en els comptes cap al 1740. No arribaran a tenir una importància especial i possiblement el marge dedicat a la comercialització fou molt escàs.

Rendiments per unitat de superfície

Si segons el pacte de parceria esmentat la meitat de les terres de la torre de Sants devien ésser sembrades de blat, això volia dir una superfície anual de 16,89 hectàrees (és a dir, 34 i mitja mujades) destinades a la sembra, i, per tant, la collita de forment resultant corresponia a aquesta extensió de terreny. Segons això el rendiment mitjà per unitat de superfície devia ésser:

Any	*Quarteres mujada*	*Hectolitres ha.*[32]	*Any*	*Quarteres mujada*	*Hectolitres ha.*
1742	13	18,36	1757	14	10,5
1743	10	14,2	1758	10	14,2
1744	13	18,46	1759	13	18,46
1745	9	12,78	1760	9	12,78
1746			1761	13	18,46
1747	11	15,62	1762	10	14,20
1748	11	15,62	1763	11	15,62
1749	7	9,94	1764	10	14,2
1750	11	15,62	1765	11	15,62
1751	11	15,62	1766	15	21,30
1752	15	21,30	1767	12	17,04
1753	10	14,2	1768	13	18,46
1754	12	17,04	1769		
1755	11	15,62			
1756	10	7,10	1781	10	14,2

31. Pierre VILAR: *L'explotació agrícola d'una propietat a l'horta de Tàrrega,* a *Assaigs sobre la Catalunya del segle XVIII* (Barcelona 1973), p. 27.

32. Una quartera per mujada equival a 0,71 litres per hectàrea. Santiago LLENSA DE GELCÉN, *op. cit.*

Els rendiments per unitat de superfície són d'un mínim de 7,10 hl/ha a un màxim de 21,30 hl/ha, però la quantitat més freqüent al llarg dels anys es pot considerar que oscilla entre 14,2 hl/ha a 17,04 hl per hectàrea sembrada.

A més del pacte examinat n'hi ha un altre de tipus semblant gràcies al qual és possible de determinar el rendiment de quartera collida per mujada a les terres de més bona qualitat. Segons aquest, de les 34,6 mujades que es deuen sembrar cada any tres deuen ésser de la qualitat més bona, i, sembrades amb llavor del convent, tota la collita anirà íntegrament per aquest. La producció d'aquests tres mujades va sempre inclosa dins la quantitat total lliurada al convent excepte en els anys 1742 i 1743 que en quedar desglossat permet d'esbrinar quin és el rendiment per unitat de superfície a les terres de més bona qualitat.

La collita de les tres mujades, que reduïdes a mesures actuals resulten de 1,64 ha és, per l'any 1742, de 34,08 hl (48 quarteres), això vol dir un rendiment de 23,72 hl/ha (16 quarteres per mujada). El 1743 la collita de 1,64 ha serà de 31,95 hl (45 quarteres) i, per tant, el rendiment per unitat de superfície de 21,30 hl/ha (15 quarteres per mujada). En els mateixos anys la resta de les terres bladeres, de qualitat indeterminada, tindran rendiments inferiors en més d'una cinquena i fins a una tercera part el 1742 i el 1743, respectivament.

La xifra de 15 quarteres per mujada sembrada a les terres de primera qualitat concorda amb la donada per Jaume Codina al Prat, a la mateixa comarca, i pot ésser considerada com un rendiment força alt per l'època.[33]

Aquestes xifres de rendiments són, però, poc representatives, ja que no se sap la quantitat de gra sembrat a cada mujada, és a dir, la intensitat amb què la torre era proveïda de gra durant la sembra. El coneixement d'això és el que, en definitiva, permetria de saber si la relació entre mujada (o hectàrea) sembrada/gra collit podria representar un rendiment per unitat de superfície alt o baix.[34] Aquestes xifres constitueixen també una referència imprecisa en no saber la qualitat de les terres a què correspon la sembra anual. Ja que la superfície sembrada sempre ha de tenir la mateixa extensió, les variacions en els rendiments han d'ésser degudes a la qualitat de les terres, al clima i a les condicions atmosfèriques dels diferents anys.

S'ha de destacar la persistència d'aquest pacte al llarg del segle XVIII. Aquesta clàusula apareix per primer cop a la torre de Sants el 1740. S'inclou en el que es fa a la de Santa Creu d'Olorda el 1752 i torna a aparèixer en un nou contracte el 1785.[35]

Conclusions

Els principals aspectes en què es pot concretar l'estudi de les tres heretats de Sant Felip Neri poden resumir-se en uns quants punts: Els ritmes de la pro-

33. Jaume CODINA: *Proletariat rural...*, p. 24.
34. Pierre VILAR: *L'explotació agrícola...*, p. 39.
35. ACA, Monacals hisenda, vol. 3678.

ducció de grans a les torres de Sants i de Santa Creu d'Olorda tenen una gran concordança alhora que, a grans trets, coincideixen també el de la producció general estudiada per Vilar. Aquesta evolució és caracteritzada en tots dos casos per una alça contínua i ininterrompuda després del 1740.

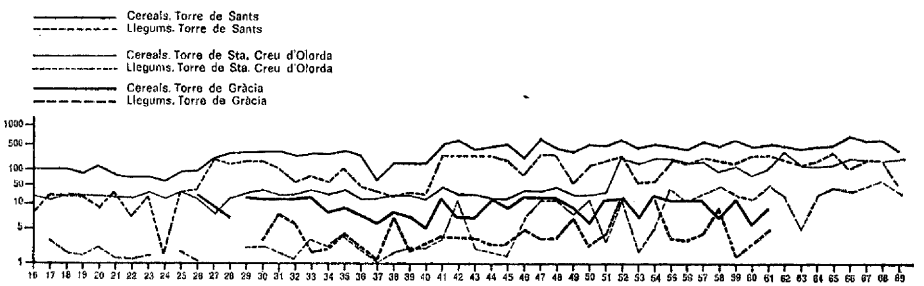
Com a tret que caracteritza les tres torres cal esmentar una greu crisi a la producció dels anys transcorreguts entre 1736 i 1740, crisi que no és palesa a la evolució de la producció general catalana.

El sistema d'explotació de les dues finques és de tipus intensiu, seguint el sistema de rotacions de conreus usual a les comarques respectives (Barcelonès i Baix Llobregat). Els rendiments relatius a gra sembrat/gra collit poden considerar-se com a normals a la contrada.

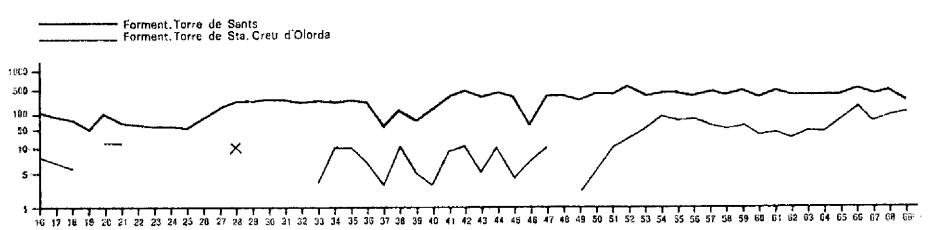
La figura del parcer té un paper primordial en el fort augment quantitatiu de les collites a mitjan segle. Té, en canvi, un paper pràcticament nul en l'entrada de nous conreus per raó del poc marge d'iniciativa que li permet el contracte de parceria.

ELISA BADOSA I COLL

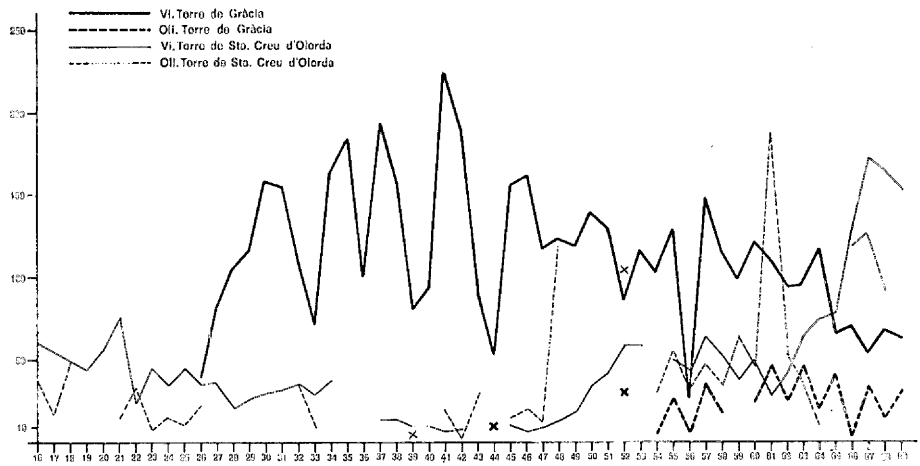
GRÀFIC 1. **Producció de grans.**



GRÀFIC 2. **Producció de forment.**



GRÀFIC 3. **Producció de vi i d'oli.**



QUADRE 1. Productes collits a la torre de Sants/l'Hospitalet (1716-1769).

			Cereals				*Llegums*			*Cànem*[2]
	Forment[1]	*(%)*	*Ordi*	*(%)*	*Altres*	*Total*	*Faves*	*Altres*	*Total*	
1716	120	90 %	8,7	6 %	5,2	133,9	7,3	0,7	7,10	0,1
1717	94	83 %	11	9 %	7,11	112,11	20	0,4	20,4	1
1718	82	76 %	23	21 %	1,8	106,9	16,3	1,8	18	0,1
1719	52,2	61 %	20	23 %	12,2	84,4	12,2	4	14,2	0,5
1720	110	80 %	12,7	8 %	14	136,7	7,9	1,2	9	0,5
1721	69	86 %	15,8	18 %	6,1	80,9	26,6	—	26,6	0,6
1722	66,4	86 %	10,3	13 %	—	76,7	7,8	—	7,8	—
1723	59	83 %	9	12 %	3,4	76	21,7	—	21,7	0,3
1724	62,8	96 %	0,1		2	64,9	1	—	1	0,10
1725	56,5	61 %	16	17 %	19	91,5	36	0,6	36,6	—
1726	86,2	91 %	—		8	94,2	37	1	38	—
1727	134	69 %	37	19 %	21	192	188	1	189	1
1728	242,2	78 %	57	18 %	10	309,2	104,6	—	104,6	—
1729	236	72 %	83	25 %	5	324	127	—	127	5
1730	268	72 %	81	22 %	19	368	132	—	132	—

1. El forment, així com la resta dels grans, són mesurats en quarteres i quartans. Una quartera (71 litres) equival a dotze quartans (5,91 litres).
2. El cànem és donat en quintars, arroves i lliures. Un quintar (41,700 quilos) equival a 4 arroves i una arrova (10,400 quilos) equival a 26 lliures (400 grams).
Santiago Llensa de Gelcén, *op. cit.*

	Cereals						*Llegums*			*Cànem*
	Forment	*(%)*	*Ordi*	*(%)*	*Altres*	*Total*	*Faves*	*Altres*	*Total*	
1731	265,6	77 %	67,6	19 %	11	344	135,6	—	135,6	—
1732	217,6	86 %	23	9 %	10	250,6	65	—	65	3,2
1733	234	74 %	70	22 %	12	316	77	—	77	13
1734	202	66 %	78	25 %	25	305	59	—	59	11
1735	257,6	69 %	68	18 %	44	369,6	94,6	—	94,6	19
1736	200	70 %	31	11 %	53,3	284,3	54	—	54	—
1737	62,8	84 %	7,4	9 %	3,2	73,2	33	—	33	4,3
1738	181,1	87 %	16	10 %	3,1	147,2	20,9	—	20,9	0,9
1739	75,10	72 %	9	81 %	19,8	104,6	25,2	—	25,2	—
1740	116	77 %	21	14 %	12	149	22	1,6	23,6	0,9
1741	357	65 %	108,3	19 %	77,10	543,10	258	2,6	260,6	0,11
1742	449,4	72 %	85,9	13 %	84	619	244	—	244	—
1743	340,2	92 %	42	10 %	40,10	423	255,10	3	258,1	15
1744	452	79 %	14	2 %	100,4	536,4	237,6	11,2	248,8	10,5
1745	336	62 %	124,10	23 %	80,2	540,9	178,9	—	178,9	—
1746	59,8	31 %	84	44 %	47,3	190,11	75,10	5,5	81,3	40,5
1747	385	61 %	105	16 %	134,2	624,2	260	62,6	322,6	2
1748	375,8	89 %	88	21 %	17,6	401,10	210,5	95	305,5	—
1749	263,8	75 %	84	24 %	—	347,8	58,4	2	60,4	—

	Cereals						*Llegums*			*Cànem*
	Forment	*(%)*	*Ordi*	*(%)*	*Altres*	*Total*	*Faves*	*Altres*	*Total*	
1750	404,1	78 %	94	18 %	15,9	514,7	118	4,8	122,8	—
1751	400,2	84 %	71,8	15 %	—	417,1	150	5,11	156	—
1752	539	88 %	69,6	11 %	—	608,6	247	5	252	5,1
1753	371	83 %	35,7	7 %	40,2	446,9	62,6	—	62,6	—
1754	419,9	80 %	70	13 %	28	512,9	65	—	65	10,1
1755	392	80 %	49	10 %	43,9	485,2	137,6	34,1	172,4	20,5
1756	347,8	81 %	70	16 %	7,6	425,2	108,9	1,8	110,5	10,1
1757	479,6	85 %	70	12 %	—	549,6	218	2,6	220,6	10
1758	364	81 %	70	15 %	10,8	444,8	136,8	12,6	149,2	5,1
1759	469	78 %	125	21 %	—	595	115	3,5	118,5	—
1760	333,8	72 %	64,2	13 %	66,8	464	243	—	243	20,1
1761	455	85 %	35,7	6 %	41,2	531,9	220,10	1,3	222	20
1762	353,8	79 %	63	14 %	29,2	445,1	180	2,6	182,6	25
1763	379,2	90 %	—		38,6	417,8	106,3	6,8	113	20,10
1764	346,8	78 %	33,2	7 %	64,9	444,8	137,6	6,8	144,2	35,5
1765	374	77 %	87,6	18 %	21	482,6	298,5	7,6	305,10	35
1766	525	75 %	126	18 %	40,10	691,1	113,4	5	118,4	20
1767	427	70 %	108,6	17 %	75,3	610,9	173	9,2	182,2	25,2
1768	474,3	75 %	120,9	18 %	37	632,4	155	—	155	—
1769	273	71 %	108,6	28 %	—	381,6	55	—	55	—

Productes collits a la torre de Santa Creu d'Olorda (1716-1769).

	Cereals								*Llegums*							
	Forment	*(%)*	*Ordi*	*(%)*	*Mestall*	*(%)*	*Altres*	*Total*	*Faves*	*Altres*	*Total*	*Vi*	*Oli*	*F. Seca*	*Garrofes*	*Cànem*
1716	8,2	44 %	3,8	16 %	6,6	66 %	0,7	18,11	—	—	—	60	37	—	—	—
1717	6,10	33 %	3,3	18 %	6,3	37 %	—	16,3	3,2	—	3,2	56	18	—	—	—
1718	6	27 %	—		10,1	45 %	6,8	22,10	1,3	0,3	1,6	48	—	—	—	0,2
1719	—		3,9	13 %	20,1	86 %	—	23,10	1,1	—	1,1	45	—	—	—	0,1
1720	14,2	77 %	1,6	5 %	1,8	5 %	1,2	18,6	1,10	—	1,10	56	—	—	—	0,1
1721	14	53 %	4,2	15 %	8,7	30 %	—	26,9	0,10	—	0,10	76	15	—	—	0,2
1722	—		1	6 %	14,4	87 %	1	16,4	0,6	0,2	0,8	23	32	—	—	0,1
1723	—		1,2	3 %	25,7	92 %	0,4	27,1	0,1	0,2	1	45	7	—	—	—
1724	—		—		14,6		—	14,6	—	—	—	35	15	—	—	0,2
1725	—		1,6	2 %	28,2	77 %	6,8	36,4	1,2	0,2	1,4	45	10,7	—	—	0,3
1726	—		—		14,2		—	14,2	—	0,3	0,3	35	22	—	—	—
1727	—		—		8		—	8	—	—	—	36	—	—	—	—
1728	10	75 %	—		5	25 %	—	15	—	—	—	21	—	—	—	0,3
1729	19	68 %	—		31	12 %	3,6	25,6	2,5	0,4	2,9	26	—	—	—	—
1730	—		6,6	20 %	23,4	79 %	—	29,1	2,3	—	2,3	30	—	—	—	0,2
1731	—		7	23 %	20	76 %	—	27	1,5	—	1,5	32	—	—	—	0,1
1732	—		4	6 %	20,4	83 %	—	24,3	0,9	—	0,9	36	37	—	—	0,3
1733	3,1	9 %	1,6	3 %	27,10	84 %	—	32,4	3,1	—	3,1	29	9	—	—	0,3

1. Les mesures per a la fruita seca i les garrofes són donades en quintars (41,7 kg), roves (10,4 kg) i lliures (400 g).
2. El vi ve mesurat en cargues. Una carga és igual a 121 litres.
3. L'oli té com a mesura màxima la carga, però la mesura utilitzada aquí és el quartà (o cortà), que equival a 4,15 litres.

	Cereals								*Llegums*							
	Forment	*(%)*	*Ordi*	*(%)*	*Mestall*	*(%)*	*Altres*	*Total*	*Faves*	*Altres*	*Total*	*Vi*	*Oli*	*F. Seca*	*Garrofes*	*Cànem*
1734	11	45 %	1,6	4 %	6	25 %	6	24,6	2,2	—	2,2	37	—	—	—	—
1735	13	36 %	2,2	6 %	13	36 %	3,2	33,5	3,10	—	3,10	—	—	—	—	—
1736	7,3	63 %	1,1	9 %	3,6	27 %	—	11,10	1,8	—	1,8	—	—	—	—	—
1737	3,4	16 %	1,8	5 %	10,6	55 %	2,8	18,6	0,10	—	0,10	14	—	—	—	—
1738	12,4	44 %	2,11	17 %	12,1	44 %	—	27,4	1,8	—	1,8	14	—	—	—	—
1739	5	19 %	1,9	3 %	15,4	57 %	3,10	26	1,10	0,6	2,4	10	5	—	—	0,2,13
1740	3,3	20 %	—		8,8	53 %	3,7	15,6	1,8	0,7	2,3	10	—	—	—	—
1741	9,8	21 %	6	14 %	14,10	34 %	10,9	41,3	3,6	0,4	3,10	7	8	2,3,13	0,11	0,2
1742	10	41 %	—		8	33 %	6,5	24,5	11	—	11	8	2	0,0,7	—	—
1743	5	22 %	—		17,4	77 %	—	22,9	1,11	—	1,11	—	29	—	—	1,1,21
1744	11,3	61 %	2,1	11 %	5,2	27 %	—	18,6	1,3	0,3	1,6	—	—	—	—	—
1745	4,1	25 %	—		7,7	43 %	4,6	18,2	1	—	1	11	15	—	0,7	—
1746	7,9	21 %	6	18 %	10,2	30 %	9,7	33,6	4	3	7	7	20	6,0,13	0,11	0,2
1747	12	38 %	4,11	12 %	7	22 %	7,6	31,5	11,6	—	11,6	9	12	3	—	2
1748	—		7,5	17 %	22,9	53 %	11,9	41,11	6,3	9	15,3	13	120	7	—	—
1749	2,2	8 %	—		15,2	62 %	7,5	24,9	5,5	3,2	8,7	19	—	3	—	—
1750	5,3	22 %	—		9,4	40 %	7,7	22,2	5,5	9,6	14,11	35	—	6	—	—
1751	11,4	35 %	—		19,2	61 %	0,1	31,5	1,7	1,7	3,2	42	—	6	10	2,1
1752	24	11 %	79	36 %	54	25 %	59	216	—	12,11	12,11	60	104	3,1	8	6,1

	Cereals							Llegums								
	Forment	*(%)*	*Ordi*	*(%)*	*Mestall*	*(%)*	*Altres*	*Total*	*Faves*	*Altres*	*Total*	*Vi*	*Oli*	*F. Seca*	*Garrofes*	*Cànem*
1753	50,5	42 %	16,8	13 %	36,9	30 %	5	118,10	1	0,10	1,10	59	—	0,2	36	6,1,12
1754	88,5	37 %	75	32 %	67,6	28 %	3,4	234,3	1,10	3,6	5,4	—	30	4	6	8,1
1755	74,3	41 %	42,7	23 %	52,6	29 %	10	179,4	35,10	10,6	46,4	50	56	8,2	56	12
1756	79,5	58 %	12,6	8 %	31,6	22 %	13,2	135,3	8,3	5	13,3	44	32	5	18	9
1757	62,3	38 %	30	18 %	36,9	22 %	31,6	161,3	15,8	5,8	21,4	64	48	6	—	9
1758	49,6	47 %	28,4	26 %	—		36,4	104,2	48,4	4,6	52,10	52	34	6,2	12	10,2
1759	63	40 %	86,8	54 %	5,2	3 %	2,6	157,4	27,5	—	27,5	38	64	3,2	20	6
1760	32,3	37 %	6,8	6 %	27,9	31 %	20	86,8	—	10,8	10,8	50	46	4	28	7
1761	39,9	33 %	5,8	4 %	36,9	31 %	33,2	115,5	55	1,8	56,8	28	188	3,2	24	6
1762	24,7	7 %	10	3 %	200,3	61 %	90,10	325,8	16	4,6	19,6	42	52	2	28	6,1
1763	46,6	34 %	5	3 %	43,6	31 %	40	135	5	—	5	64	36	—	24	—
1764	45,9	41 %	—		63	58 %	—	108,9	11,8	6,6	18,2	74	10	8,1	28	2
1765	83,3	69 %	—		36	30 %	0,10	120,1	42,6	1,8	44,2	78	—	11	50	12
1766	150,3	70 %	12,8	5 %	30	14 %	18,4	212,4	25	4,6	29,6	130	120	18	—	6
1767	76,6	42 %	—		76,6	42 %	25	178,10	53,4	3,4	56,8	172	126	13	80	—
1768	97,5	56 %	15	8 %	60,9	34 %	—	173,2	60	—	60	164	92	—	17	—
1769	114	49 %	—		78,9	34 %	36,8	229,5	13,4	14,2	27,6	154	—	3	62	4,2,4

Productes collits a la torre de Gràcia-Sant Gervasi.

	Cereals				*Llegums*							
	Ordi	*(%)*	*Mestall*	*(%)*	*Altres*	*Total*	*Faves*	*Altres*	*Total*	*Vi*	*Oli*	*F. Seca*	*Garrofes*
1726	3,1	61 %	1,6	4 %	7,3	11,1	—	0,3	0,3	39		2,1,19	—
1727	1,6	14 %	4,6	57 %	0,5	7,3	—	—	—	82		—	—
1728	—		—		—	—	—	—	—	105		—	—
1729	7,1	43 %	4,4	25 %	4,11	16,4	3,8	0,4	4	116		—	—
1730	5	41 %	5,3	41 %	2,8	12,11	1,3	1,10	3,1	158		—	—
1731	5,10	38 %	5,7	38 %	2	13,2	3	5	8	155		—	—
1732	5,4	38 %	6,2	46 %	1,7	13,5	2,5	3,10	6,1	108		—	—
1733	6,6	33 %	5,7	27 %	6	18,1	1	0,6	1,6	70		—	—
1734	—		4,6	50 %	4,2	8,9	1	1	2,4	164		—	—
1735	4,6	44 %	3,5	33 %	1	9	2,7	1,10	4,5	186		—	—
1736	2,7	28 %	3,3	42 %	1,2	7	0,7	1,10	2,2	101		—	—
1737	3,2	50 %	3	50 %	—	6,2	—	0,9	0,9	194		2	—
1738	4,4	50 %	4,1	50 %	—	8,5	1	6,5	7,5	158		—	—
1739	3	42 %	3,1	42 %	1	7,1	0,3	1,7	1,10	80		—	—
1740	1,6	20 %	3,2	60 %	0,10	5,6	—	2,8	2,8	93		3	—
1741	4,3	26 %	6,6	26 %	4,6	15,3	2	1,8	3,8	223		—	—
1742	3,6	42 %	3,1	42 %	0,6	7,1	—	3,5	3,5	190		6,0,18	—
1743	2,6	33 %	4	66 %	0,5	6,11	2,1	1,6	3,7	91		—	—
1744	5,7	41 %	5,9	41 %	1,3	12,7	0,8	1,10	2,6	52	9	—	—

	Cereals												
	Ordi	*(%)*	*Mestall*	*(%)*	*Altres*	*Total*	*Faves*	*Altres*	*Total*	*Vi*	*Oli*	*F. Seca*	*Garrofes*
1745	4,1	44 %	3,2	33 %	2,3	9,6	—	2,5	2,5	156	—	1	—
1746	4,2	23 %	9	52 %	4,3	17,5	—	5,5	5,5	161	—	6,1,3	—
1747	5	35 %	8	50 %	1,6	14,5	—	3,8	3,8	117	—	—	—
1748	4,1	36 %	6,8	54 %	0,5	11,2	0,11	2,8	3,7	123,4	—	9,1	—
1749	4,6	44 %	4,10	44 %	—	9,4	1.1	6,6	7,7	119	—	7,1	—
1750	2,7	33 %	3,2	50 %	0,2	5,11	1,7	1	2,5	138	—	5,3	—
1751	5	41 %	—		7,2	12,2	2,6	1,8	4,2	130	—	9	—
1752	5,2	31 %	8,8	50 %	2,5	16,3	2,2	10,3	12,5	85	30	4,2	4
1753	3	42 %	4	57 %	—	7				116	—	5	8
1754	9	42 %	11	52 %	1	21	9	3,6	12,6	102	5	0,3,13	3,3
1755	4,6	28 %	9,6	64 %	—	14	1,6	3,2	3,9	130	22	8	1,4
1756	3,9	27 %	7,9	63 %	—	11,7	1,11	1	2,11	25	6	8,1	—
1757	4,9	40 %	4,4	40 %	1,6	10,7	1,8	2,8	4,4	147	35	11,3	5,1
1758	7,9		—		—	7,9	6,2	2,8	8,10	113	18	7,0,8	1
1759	6,7	54 %	5,3	45 %	—	11,10	0,4	0,8	1	98	—	4,2	3,1
1760	2	33 %	4	66 %	—	6	0,8	1,1	2,9	122	25	7	9,2
1761	4	44 %	5,3	55 %	—	9,3	1	4	5	110	47	—	3
1762										94	25	—	2
1763										95	47		
1764										117	20		
1765										66	41		
1766										70	2		
1767										54	32		
1768										68	15		
1769										65	30		
1781										25			

QUADRE II. Percentatge de les collites de llegums i cereals respecte a la collita total de grans.

	Sants		*Santa Creu*		*Gràcia*	
Anys	*Llegums*	*Cereals*	*Llegums*	*Cereals*	*Llegums*	*Cereals*
1716	5 %	95 %				
1717	2 %	98 %	15 %	85 %		
1718	14 %	86 %	4 %	96 %		
1719	14 %	86 %	4 %	96 %		
1720	6 %	94 %	5 %	95 %		
1721	24 %	76 %				
1722	8 %	92 %				
1723	22 %	78 %	3 %	97 %		
1724	2 %	99 %				
1725	30 %	70 %	2 %	98 %		
1726	28 %	72 %				
1727	49 %	51 %				
1728	25 %	75 %				
1729	28 %	72 %	7 %	93 %	20 %	80 %
1730	26 %	74 %	6 %	94 %	20 %	80 %
1731	28 %	72 %	3 %	97 %	38 %	62 %
1732	20 %	80 %			31 %	69 %
1733	19 %	81 %	8 %	92 %	5 %	95 %
1734	16 %	84 %	7 %	93 %	20 %	80 %
1735	20 %	80 %	8 %	92 %	44 %	56 %
1736	16 %	84 %	8 %	92 %	28 %	73 %
1737	31 %	69 %				
1738	12 %	88 %	3 %	97 %	46 %	54 %
1739	19 %	81 %	7 %	93 %	12 %	88 %
1740	13 %	87 %	11 %	89 %	28 %	72 %
1741	32 %	68 %	6 %	94 %	16 %	84 %
1742	28 %	72 %	31 %	69 %	30 %	70 %
1743	37 %	63 %	4 %	96 %	33 %	67 %
1744	30 %	70 %	5 %	95 %	14 %	86 %
1745	24 %	76 %	5 %	95 %	18 %	72 %
1746	29 %	71 %	17 %	83 %	22 %	78 %
1747	34 %	66 %	27 %	73 %	17 %	83 %
1748	43 %	57 %	26 %	74 %	21 %	79 %
1749	14 %	86 %	24 %	76 %	43 %	57 %
1750	19 %	81 %	37 %	63 %	28 %	72 %
1751	23 %	77 %	8 %	92 %	25 %	75 %
1752	29 %	71 %	5 %	95 %	42 %	58 %
1753	12 %	88 %				
1754	11 %	89 %	2 %	98 %	25 %	75 %
1755	26 %	74 %	20 %	80 %	17 %	83 %
1756	20 %	80 %	8 %	92 %	15 %	85 %
1757	28 %	72 %	11 %	89 %	28 %	72 %
1758	25 %	75 %	33 %	67 %	53 %	47 %
1759	16 %	84 %	14 %	86 %	8 %	92 %
1760	34 %	66 %	10 %	90 %	25 %	75 %
1761	29 %	71 %	32 %	68 %	55 %	45 %
1762	29 %	71 %	5 %	95 %		
1763	21 %	79 %	3 %	97 %		
1764	24 %	76 %	14 %	86 %		
1765	38 %	62 %	26 %	74 %		
1766	14 %	86 %	12 %	88 %		
1767	23 %	77 %	23 %	77 %		
1768	19 %	81 %	25 %	75 %		
1769	12 %	88 %	10 %	90 %		
1780	31 %	68 %				